

VS00012888

Odločba: VSRS Sodba IV Ips 7/2018

⊕ **ECLI:**

Oddelek: Kazenski oddelek

Datum

seje 22.05.2018

senata:

Senat: Barbara Zobec (preds.), Branko Masleša (poroč.), Vesna Žalik

Področje: PREKRŠKI

Institut: kršitev materialnih določb zakona - odločba o sankciji za prekršek - odvzem predmetov - fakultativni odvzem predmetov osebi, ki ni storilec prekrška - odvzem vozila - načelo sorazmernosti

Zveza: ZP-1 člen 25, 25/2, 156, 156/5.

JEDRO:

V primeru, ko gre za odločanje o odvzemu predmeta drugi osebi (in ne storilcu prekrška), je treba še posebej skrbno presoditi, ali je z odvzemom mogoče doseči namen te sankcije in ali je podana sorazmernost v ožjem smislu, utemeljenost izreka odvzema pa je treba presoјati tudi z vidika ravnanja lastnika predmeta.

Stransko sankcijo odvzema predmetov je upravičeno mogoče izreči le glede tistih predmetov, za katere obstaja realna nevarnost, da bi storilec z njimi še naprej razpolagal in ponavljal prekrške oziroma utrjeval že povzročene nevarne posledice, kolikor ne bi bili odvzeti.

IZREK:

Zahtevi za varstvo zakonitosti se ugodi in se sodba sodišča druge stopnje razveljavi ter zadeva vrne temu sodišču v novo sojenje.

OBRAZLOŽITEV:

A.

1. Okrajno sodišče v Kamniku je s sodbo z dne 24. 7. 2017 storilca S. K. spoznalo za odgovornega storitve prekrška po osmem odstavku 50. člena Zakona o voznikih (v nadaljevanju ZVoz) in mu izreklo globo v znesku 500,00 EUR ter ob tem odločilo, da se po pravnomočnosti sodbe zaseženi osebni avtomobil znamke Mazda 2, reg. št.... vrne lastnici T. J. Storilcu je naložilo tudi plačilo sodne takse in stroškov, nastalih v zvezi z zasegom in hrambo vozila. Višje sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 27. 10. 2017 pritožbi Postaje prometne policije Ljubljana ugodilo in izpodbijano sodbo spremenilo v odločbi o stranski sankciji tako, da je odločilo, da se storilcu poleg globe izreče tudi stranska sankcija odvzema zaseženega osebnega avtomobila, ki se po pravnomočnosti sodbe proda.

2. Zoper sodbo višjega sodišča, v zvezi s sodbo sodišča prve stopnje, je zahtevo za varstvo zakonitosti vložil vrhovni državni tožilec Hinko Jenull, kot navaja, zaradi kršitev drugega odstavka v zvezi s prvim odstavkom 25. člena Zakona o prekrških (v nadaljevanju ZP-1) in v zvezi s 5. točko 156. člena ZP-1, podrejeno pa zaradi kršitve po drugem odstavku 155. člena ZP-1, v zvezi s šestim, sedmim in devetim odstavkom 163. člena, prvim odstavkom 68. člena ZP-1 ter 22. in 29. členom Ustave, vse v zvezi s

četrtim odstavkom 150. člena ZP-1, deveto alinejo 67. člena ZP-1 ter prvim odstavkom 507. člena in tretjim odstavkom 500. člena Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP). Vrhovnemu sodišču predlaga, naj zahtevi za varstvo zakonitosti ugotovi in sodbo višjega sodišča spremeni tako, da odloči, da se storilcu stranska sankcija odvzema zaseženega avtomobila ne izreče, podrejeno pa, da izpodbijano sodbo razveljavi ter zadevo vrne višjemu sodišču v novo odločitev. V obrazložitvi zahteve navaja, da je sodišče z odvzemom zaseženega avtomobila kršilo določbo drugega odstavka 25. člena ZP-1, saj odvzem ni bil skladen z načelom sorazmernosti. Ker gre v obravnavanem primeru za odvzem predmeta drugi osebi, bi moralo sodišče še posebej skrbno oceniti, ali je z izrekom sankcije sploh mogoče doseči njen namen (test primernosti) in ali je podana sorazmernost v ožjem smislu. Sankcijo odvzema predmeta pa bi moralo presojsati tudi z vidika ravnanja lastnice vozila. Po sodni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) je namreč treba v takih primerih upoštevati tudi stopnjo krivde in skrbnosti lastnika predmeta odvzema. Višje sodišče okoliščin glede ravnanja lastnice vozila v sodbi ni obrazložilo in se tudi ni opredelilo do njene izpovedbe, da je storilec v fitness studio vedno prihajal z registriranim vozilom in da sama ni vedela, da bi že kdaj prej storil prekršek. Iz obrazložitve izpodbijane sodbe tudi ne izhaja, da je lastnica vedela, da storilec nima pravice voziti avtomobila. Pri odločanju višje sodišče tudi ni upoštevalo dejanskih okoliščin na strani lastnice vozila in možnosti, da od storilca v primeru odvzema vozila izterja odškodnino. Lastnica vozila je namreč pomočnica v restavraciji in ima nizke dohodke, vozilo pa potrebuje za prevoz na delo, po drugi strani pa storilec prekrška ni zaposlen in nima niti prijavljenega prebivališča. Vrhovni državni tožilec uveljavlja tudi kršitev pravice do izjave, ker višje sodišče lastnici odvzetega vozila ni omogočilo, da se opredeli do pomena storilčevega zapisa v opravičilu za izostanek z naroka z dne 29. 11. 2016, naj se dekletu vrne avto. O tem lastnica ni bila izprašana in ni imela možnosti predstaviti svojega stališča, višje sodišče pa je prav na podlagi tega zaključilo, da obstaja med storilcem prekrška in lastnico vozila tesnejša zveza. S tem je spremenilo dejanske ugotovitve prvostopenjske sodbe, ne da bi opravilo ustno obravnavo, s čimer je kršilo šesti, sedmi in deveti odstavek 163. člena ZP-1 ter načelo materialne resnice.

3. Vrhovno sodišče je zahtevo za varstvo zakonitosti na podlagi drugega odstavka 423. člena ZKP v zvezi s 171. členom ZP-1 dvakrat poslalo storilcu prekrška na naslov njegovega prebivališča ..., vendar je bila vročitev obakrat neuspešna, saj se je pisanje sodišču obakrat vrnilo z oznako vročevalca, da naslovnik pošiljke ni dvignil.

B.

4. V obravnavanem primeru je sodišče prve stopnje ob izreku globe zaradi storitve prekrška po osmem odstavku 50. člena ZVoz odločilo, da se zaseženi avtomobil, last T. J., s katerim je storilec S. K. storil navedeni prekršek, po pravnomočnosti sodbe vrne njegovi lastnici. Kot izhaja iz obrazložitve sodbe, je po zaslišanju storilca in lastnice zaseženega vozila presodilo, da za izrek stranske sankcije iz 25. člena ZP-1 niso izpolnjeni vsi pogoji. Ugotovilo je namreč, da ne obstaja bojazen, da bi storilec prekrška z vrnitvijo vozila njegovi lastnici ponovno utegnil priti do posesti vozila in ponoviti storitev prekrška, saj ni pričakovati, da bi lastnica predmetno vozilo storilcu še enkrat dala v uporabo. Pri tem se je oprlo na izpovedbo lastnice vozila, ki je povedala, da je tistega popoldneva svoj avtomobil posodila storilcu, ki ga pozna iz fitness studia, kjer je včasih delala; da je bila tedaj prepričana, da ima storilec vozniško dovoljenje, saj ga je vedno videla prihajati z osebnim vozilom; da če bi vedela, da vozniškega dovoljenja nima, mu avtomobila ne bi posodila; in da v primeru njegove vrnitve, avtomobila storilcu ne bi več dala v uporabo.

5. Višje sodišče je z izpodbijano sodbo spremenilo prvostopenjsko sodbo glede odločbe o stranski sankciji in odločilo, da se zasežen avtomobil odvzame. Presodilo je, da so za odvzem avtomobila podani vsi pogoji iz 25. člena ZP-1. V obrazložitvi sodbe je navedlo, da je sodišče prve stopnje pri odločanju prezrlo okoliščine na strani storilca, ki se nanašajo na obstoj razlogov splošne varnosti, in

se v preveliki meri osredotočilo na izpovedbo lastnice T. J. Izpostavilo je, da je odgovornost tudi na lastniku vozila, ki mora preveriti, komu daje svoje vozilo v uporabo. Opirajoč se na opravičilo z dne 29. 11. 2016, v katerem je storilec zaprosil, naj se dekletu avto vrne, je ugotovilo, da gre med storilcem in lastnico vozila za tesnejšo zvezo, kar je obrazložilo s tem, da je storilec za vabilo izvedel, četudi ga sam ni prejel, in da je v opravičilu za lastnico vozila uporabil izraz „dekle“. Glede na navedeno je zaključilo, da je pričakovati, da bi vozilo, v primeru vrnitve lastnici, še kdaj lahko prišlo v posest storilca.

6. Vrhovni državni tožilec v zahtevi izrecno navaja, da sprejema oceno višjega sodišča, da je storilec prekrška nevaren voznik, zato šteje, da je pogoj splošne varnosti ter varovanja življenja in zdravja ljudi v konkretnem primeru izpolnjen. Problemizira pa izpodbijano odločitev z vidika izpolnjevanja drugih zahtevanih pogojev za izrek stranske sankcije po 25. členu ZP-1. Meni, da sodba višjega sodišča nima ustreznih pojasnil tako glede skrbnosti oziroma dobre vere lastnice odvzetega vozila, kot tudi glede vprašanja, ali je odvzem vozila sploh primerno sredstvo za doseg zasledovanega cilja in ali je skladno s t. i. načelom proporcionalnosti (oziroma načelom sorazmernosti v ožjem smislu).

7. Temeljni pogoj za izrek stranske sankcije odvzema predmetov je določen v prvem odstavku 25. člena ZP-1, po katerem se smejo odvzeti predmeti, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za prekršek, ali pa so nastali s prekrškom. Namen te sankcije ni dodatno premoženjsko sankcionirati storilca, temveč preprečiti posest predmetov, ki niso v pravnem prometu, so nevarni ali pa bi bilo z njimi mogoče ponoviti prekršek. Osnovni namen, ki se zasleduje z izrekom te stranske sankcije, je torej preprečitev ponovitve prekrška.¹ V primeru, ko predmeti niso last storilca prekrška, zakon določa še dodatni pogoj za odvzem. Po določitvi drugega odstavka 25. člena ZP-1 se smejo ti predmeti odvzeti le, če to terjajo splošna varnost, varovanje življenja in zdravja ljudi, varstvo okolja in ohranjanje narave, gospodarska razmerja ali razlogi morale, kot tudi v drugih primerih, ki jih določa zakon. Pri tem mora sodišče poleg presoje obstoja navedenih zakonskih pogojev, ob upoštevanju splošnega ustavnega načela sorazmernosti, oceniti tudi, ali je glede na okoliščine konkretnega primera tak ukrep primeren in nujen za doseg zasledovanega cilja ter ali je podano ustrezno sorazmerje med posegom v pravico lastnika predmeta do zasebne lastnine (33. člen Ustave) na eni strani ter koristjo, zasledovano z uporabo te sankcije za varstvo pravic drugih ali za varstvo javnega interesa na drugi strani.²

8. Utemeljeno se vrhovni državni tožilec v zahtevi zavzema, da je treba v primeru, ko gre za odločanje o odvzemu predmeta drugi osebi (in ne storilcu prekrška), še posebej skrbno presoditi, ali je z odvzemu mogoče doseči namen te sankcije in ali je podana sorazmernost v ožjem smislu, utemeljenost izreka odvzema pa je treba presojati tudi z vidika ravnanja lastnika predmeta. Iz sodbe ESČP v zadevi *B. K. M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi proti Sloveniji*,³ na katero se v zahtevi sklicuje vložnik, izhaja, da je treba v postopkih odvzema predmetov drugi osebi upoštevati tudi skrbnost lastnika predmeta oziroma razmerje med ravnanjem lastnika in kršitvijo zakonodaje, do katere je prišlo z ravnanjem storilca.⁴

9. Vrhovni državni tožilec v zahtevi utemeljeno navaja, da višje sodišče v izpodbijani sodbi ni presojalo ravnanja lastnice vozila oziroma njene skrbnosti, ki je svoj osebni avtomobil, misleč, da ima vozniško dovoljenje, kot to izhaja iz njene izpovedbe, prepustila v uporabo storilcu prekrška. To okoliščino je, sklicujoč se na storilčevo opravičilo z naroka z dne 29. 11. 2016, v katerem je zaprosil, naj se dekletu avto vrne, obšlo z razlago, da med storilcem in lastnico vozila obstaja tesnejša zveza. Iz tega izhajajoč je, drugače kot prvostopenjsko sodišče, sklepalo, da bi vozilo v primeru vrnitve njegovi lastnici lahko ponovno prišlo v storilčeve roke. S tem je na podlagi lastne razlage vsebine in pomena storilčevih navedb v opravičilu, ki pred sodiščem prve stopnje ni bilo predmet dokaznega postopka, bistveno spremenilo dejanske zaključke prvostopenjskega sodišča, ki je ugotovilo, da je šlo le za enkratno posodo vozila, in da zato ne obstaja bojazen, da bi storilec prekrška z vrnitvijo vozila ponovno utegnil priti do posesti vozila. V tem delu je višje sodišče dopolnilo dokazni postopek in na

tej podlagi drugače ugotovilo dejansko stanje. To je storilo, ne da bi opravilo ustno obravnavo, kot to zahteva šesti odstavek 163. člena ZP-1, in lastnico vozila seznanilo s storilčevim opravičilom z naroka z dne 29. 11. 2016 ter ji dalo možnost, da se opredeli do njegove vsebine, oziroma, ne da bi ponovilo zaslišanje storilca in lastnice zaradi razjasnitve njunega medsebojnega razmerja (sedmi odstavek 163. člena ZP-1). S tem ji je onemogočilo uresničevanje njene pravice do izjave iz 22. člena Ustave, ki ji mora biti kot lastnici predmeta odvzema, skladno s četrnim odstavkom 150. člena ZP-1 ter deveto alinejo 67. člena ZP-1, v zvezi s prvim odstavkom 507. člena in tretjim odstavkom 500. člena ZKP, zagotovljena v postopku odločanja o izreku stranske sankcije po 25. členu ZP-1.

10. Ugotovljena kršitev terja razveljavitev sodbe višjega sodišča. Ob tem pa Vrhovno sodišče kot utemeljene sprejema tudi nadaljnje očitke zahteve, ki se nanašajo na pomanjkljivost razlogov izpodbijane sodbe, glede tega, ali je odvzem vozila v obravnavani zadevi primeren ukrep za doseg zasledovanega cilja in ali je skladen s t. i. načelom proporcionalnosti oziroma načelom sorazmernosti v ožjem smislu.

11. Stransko sankcijo odvzema predmetov je upravičeno mogoče izreči le glede tistih predmetov, za katere obstaja realna nevarnost, da bi storilec z njimi še naprej razpolagal in ponavljal prekrške oziroma utrjeval že povzročene nevarne posledice, kolikor ne bi bili odvzeti.⁵ Vrhovno sodišče zato pritrjuje stališču vrhovnega državnega tožilca, da v primeru, kadar gre za enkratno posodo vozila, ko torej ne obstaja nevarnost, da bi storilec s tem vozilom še naprej lahko razpolagal, sankcije odvzema vozila lastniku, ki ni storilec prekrška, ni mogoče šteti kot primerne sredstva za doseg zasledovanega cilja (varnost cestnega prometa).⁶ Iz sodbe, s katero je izrečena sankcija odvzema vozila, ki ni storilčeva last, morajo izhajati jasni in razumni razlogi, ki utemeljujejo pričakovanje, da bo izločitev odvzetega vozila iz javnega prometa prispevala k dosegu navedenega cilja.

12. Razen tega, da je (postopkovno nepravilno) ugotovilo, da med storilcem prekrška in lastnico vozila obstaja tesnejša zveza, na podlagi česar je sklepalo, da bi vozilo, v primeru vrnitve njegovi lastnici, še kdaj lahko prišlo v storilčeve roke, sodba višjega sodišča konkretnih razlogov, ki bi ovrgli lastnično izpovedbo, da je šlo v obravnavanem primeru le za enkratno uporabo vozila, nima. Prav od ugotovitve tega dejstva pa je, kot že pojasnjeno, odvisno, ali je izrek sankcije odvzema vozila sploh primerno sredstvo za doseg zasledovanega cilja.

13. Iz izpodbijane sodbe prav tako ne izhaja, kako je sodišče pri presoji načela sorazmernosti v ožjem smislu oziroma tehtanju med posegom v lastninsko pravico lastnice vozila na eni strani in varnostjo prometa na drugi strani, upoštevalo dejanske okoliščine na strani lastnice, ki jih v zahtevi izpostavlja vrhovni državni tožilec, in s tem torej, kako je presojalo težo posledic odvzema vozila za njegovo lastnico. Višje sodišče je v obrazložitvi sodbe sicer navedlo, da je podano sorazmerje med ciljem, ki se zasleduje z odvzemom vozila (varnostjo prometa), in posegom v lastninsko pravico lastnice vozila. Vendar pa konkretnih razlogov, iz katerih bi izhajalo, da je teža posledic posega v lastninsko pravico T. J. zaradi odvzema predmetnega vozila, upoštevajoč konkretne okoliščine primera, proporcionalna koristim, pridobljenim z odvzemom, ni podalo.

C.

14. Vrhovno sodišče je glede na navedeno zahtevi za varstvo zakonitosti ugodilo in izpodbijano sodbo višjega sodišča razveljavilo ter zadevo vrnilo temu sodišču v novo sojenje (171. člen ZP-1 v zvezi s prvim odstavkom 426. člena ZKP). V ponovljenem postopku bo morale sodišče lastnici vozila omogočiti, da se seznanijo s storilčevim opravičilom z naroka z dne 29. 11. 2016 in se opredeli do njegove vsebine, in nato, ob upoštevanju zgoraj navedenih kriterijev, ponovno presoditi, ali okoliščine obravnavanega primera utemeljuje izrek stranske sankcije odvzema vozila. Pri tem bo

moralo upoštevati, da sme po šestem odstavku 163. člena ZP-1 dokazni postopek dopolniti le na ustni obravnavi po določbah rednega sodnega postopka.